

Research Paper

doi: [10.52547/IJFP.2022.551198.1095](https://doi.org/10.52547/IJFP.2022.551198.1095)

Investigating the mediating role of forgiveness in the relationship between loneliness and sexual satisfaction with depression and feelings of inferiority in women affected by infidelity

Elham Ebrahimi¹, Majid Zargham hajebi^{2*}, Shokoh Navabinejad³

1. PhD Student, Department of Consulting, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.
2. Associate Professor, Department of Psychology, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.
3. Professor of Counseling Department, Kharazmi University, Tehran, Iran

Article Info.	Abstract
<p>Received: 31.03.2021</p> <p>Accepted: 03.08.2021</p> <hr/> <p>Keywords:</p> <p><i>forgiveness,</i></p> <p><i>loneliness,</i></p> <p><i>sexual satisfaction,</i></p> <p><i>depression,</i></p> <p><i>feelings</i></p>	<p>Abstract</p> <p>Marital infidelity is one of the most important injuries and causes of family breakdown that has increased in recent years. Understanding the variables that affect the reduction of psychological problems of people affected by infidelity is very important because it can improve the emotional relationship between couples and reduce the risk of family breakdown. This study aimed to investigate the mediating role of forgiveness in the relationship between loneliness and sexual satisfaction with depression and feelings of inferiority in women affected by infidelity. First, 250 women affected by infidelity in Tehran were selected using the purposive sampling method and participated in this study. Participants completed the Russell, Pilva, & Cortona (1980) Loneliness Questionnaire, Larson et al. (1998), Ray et al. (2001), Beck Depression (1996), and Yao et al. (1997). Findings showed that the direct effects of loneliness, sexual satisfaction, and forgiveness were significant on depression and feelings of inferiority. The results of the path analysis showed that forgiveness had a mediating role in the relationship between loneliness and sexual satisfaction with depression and feelings of inferiority. The research findings can confirm the role of forgiveness in the occurrence and exacerbation of depression and feelings of inferiority. As a result, the harm caused by infidelity can be reduced by providing the necessary training to women affected by infidelity to improve forgiveness skills.</p>
<p>*Corresponding author Email: zarghamhajebi@gmail.com</p>	
<p>How to Cite: Ebrahimi, E., Zargham hajebi, M., Navabinejad, S. (2021). Investigating the mediating role of forgiveness in the relationship between loneliness and sexual satisfaction with depression and feelings of inferiority in women affected by infidelity. <i>Journal of Family Psychology</i>. 8(2), 86-101.</p>	

بررسی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر

الهام ابراهیمی^۱، مجید ضرغام حاجبی^{۲*}، شکوه نوابی نژاد^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه مشاوره، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
۲. دانشیار گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
۳. استاد گروه مشاوره، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
---------------	-------

چکیده

خیانت زناشویی از مهم‌ترین آسیب‌ها و عوامل از هم گسیختگی خانواده‌ها است که در سال‌های اخیر افزایش یافته است. شناخت متغیرهای تاثیرگذار بر کاهش مشکلات روانشناختی افراد آسیب دیده از خیانت همسر اهمیت بسزایی دارد چراکه می‌تواند روابط عاطفی زوجین را بهبود بخشد و خطر فروپاشی خانواده را کاهش دهد. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر بود. ۲۵۰ نفر از زنان آسیب دیده از خیانت همسر در شهر تهران با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و در این پژوهش شرکت کردند. شرکت‌کنندگان پرسشنامه‌های احساس تنهایی راسل و پیلوا و کورتونا (۱۹۸۰)، رضایت جنسی لارسون و همکاران (۱۹۹۸)، بخشش ری و همکاران (۲۰۰۱)، افسردگی بک (۱۹۹۶) و احساس حقارت یائو و همکاران، (۱۹۹۷)، را تکمیل کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد اثرات مستقیم احساس تنهایی، رضایت جنسی و بخشش بر افسردگی و احساس حقارت معنی‌دار است. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت نقش واسطه‌ای دارد. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نقش بخشش را در بروز و تشدید افسردگی و احساس حقارت تایید کرد. در نتیجه با ارائه آموزش‌های لازم به زنان آسیب دیده از خیانت همسر در جهت بهبود مهارت‌های بخشش می‌توان آسیب‌های ناشی از خیانت همسر را کاهش داد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۱۲

کلیدواژه‌ها:

بخشش،
احساس تنهایی،
رضایت جنسی،
افسردگی،
احساس حقارت

*نویسنده مسئول:

پست الکترونیکی: zarghamhajebi@gmail.com

استناد به این مقاله:

ابراهیمی، الهام، ضرغام حاجبی، مجید، نوابی نژاد، شکوه (۱۴۰۰). بررسی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر. *روانشناسی خانواده*، ۸ (۲)، ۸۶-۱۰۱.

مقدمه

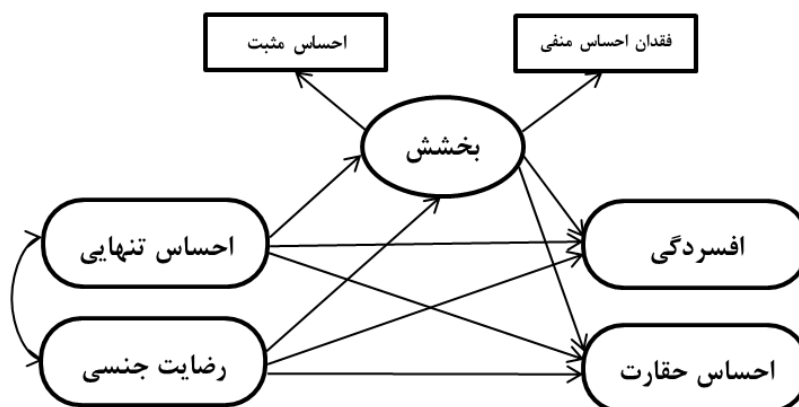
ازدواج پیمانی مقدس و پیوندی ارزشمند است که بر اساس روابط عاطفی، معنوی و جنسی و بر پایه یک قرارداد مذهبی، قانونی و اجتماعی بین دو فرد منعقد شده و به واسطه آن طرفین متعهد به رعایت برخی از تعهدات در قبال هم می‌شوند (Behpagoh, 2016). اگرچه پیوند زناشویی زوجها همواره با تهدیدهای زیادی مواجه بوده است، اما خیانت زناشویی به عنوان یکی از مهمترین تهدیدات خانواده‌های امروزی به شمار می‌رود (Yuan & Weiser, 2019). خیانت زناشویی یک عمل جنسی و یا عاطفی انجام شده در خارج از چارچوب خانواده است که باعث نقض اعتماد و توافق‌های قانونی بین زوجها می‌شود (Moller & Vossler, 2015). با توجه به اینکه در اکثر جوامع از جمله ایران خیانت مردان در مقایسه با زنان راحت‌تر پذیرفته می‌شود (Costa et al, 2019) و ایران نیز جر این دسته از کشورهاست (Fathi et al, 2014). بنابراین زنان در خیانت زناشویی ممکن است طیف وسیعی از مشکلات روانشناختی از جمله احساس گناه، مشکلات خلقی، خشم، اندوه، شرمساری، سرخوردگی و ترس را تجربه نمایند (Gogoi, Kumar & Deuri, 2017). یکی از مشکلات روانشناختی که بسیاری از این زنان با آن مواجهند، افسردگی است که با نشانه‌های خلقی، شناختی، انگیزشی و جسمانی همراه است (Dehghan, Foroozandeh & Neyestanak, 2020). نتایج مطالعات (Cano & O'Leary, 2000)، (Arnaud et al, 2008)، (Ciarocco, Echevarria & Lewandowski, 2012)، (Azhar et al, 2018) و (Hajduk et al, 2018) حاکی از وجود افسردگی در افراد آسیب دیده از خیانت زناشویی است.

پیامدهای خیانت همسر همچون احساس گناه، مقایسه، شرمساری و با تجربه احساس حقارت همراه خواهد بود (Yakubova, 2017, Gogoi et al, 2017, Shahverdi et al, 2020). بنابراین یکی دیگر از مشکلات روانشناختی که زنان قربانی خیانت با آن مواجه هستند، احساس حقارت است. مفهوم احساس حقارت را آدلر مطرح کرد که به عنوان باور غیر واقعی عمیق در خصوص توانایی‌های عقلانی و جسمانی است که به کاهش سطح ارزش‌ها و نازل‌سازی فرد منجر می‌شود (Sayadi, 2017, Golmohammadian & Rashidi, 2017). در حالی که بر اساس نظر آدلر احساس حقارت نیروی برانگیزاننده‌ای است که در رفتار انسان‌ها وجود دارد اما در برخی از وضعیت‌های مرتبط با آسیب‌های روانی ممکن است به میزان بیشتری دیده شود (Gao et al, 2020). در این دیدگاه برخورد غیرکآمد با احساس حقارت (چون جبران افراطی یا ناتوانی در غلبه کردن بر احساس‌های حقارت) می‌تواند منشاء مشکلات روانی متعددی باشد که با آسیب‌های روانشناختی زیادی همراه است (Payam & Agdasi, 2017).

عوامل مختلفی می‌تواند بر افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر را تحت تاثیر قرار دهد. یکی از این عوامل احساس تنهایی است. براساس نظر (Perlman & Pilao, 1982)، احساس تنهایی، شکافی است بین آنچه فرد می‌خواسته و آنچه را به دست آورده است و هر چقدر این شکاف عمیق‌تر باشد، احساس تنهایی نیز بیشتر خواهد بود (Samadi, 2019, Kashan et al, 2019). از آنجاکه تجربه خیانت زناشویی با افزایش هیجان‌های منفی اولیه (همچون غم و خشم) و سپس تجربه هیجان‌های منفی ثانویه (همچون نفرت، انزجار و ناامیدی)، همراه است، احساس تنهایی در افراد آسیب‌دیده بیشتر خواهد بود (Dehghani et al, 2019, Guitar et al, 2017). احساس تنهایی زمانی به وجود می‌آید که تماس و رابطه فرد با دیگران کاذب باشد؛ به نحوی که تجربه عاطفی مشترکی برای این رابطه دوجانبه فرد با دیگران متصور نباشد و انسان در فرایند تماس با دیگران، فاقد یک ارتباط حقیقی و صمیمانه باشد (Vanhalst et al, 2013). آنچه در خیانت همسر قابل تصور است. در واقع به نظر می‌رسد احساس تنهایی می‌تواند در افسردگی و احساس حقارت ناشی از خیانت همسر نقش موثرتری در مقایسه با سایر عوامل داشته باشد. در این رابطه مطالعات مختلفی نیز نشان دادند احساس تنهایی یکی از متغیرهای مرتبط با افسردگی (Rezaei, 2021, Martín et al, 2017, Sharifi et al, 2017, Ghaemi, 2016) و احساس حقارت (Gogoi, Kumar & Deuri, 2017, Akdoğan, 2017, Çimşir, 2019) است.

یکی دیگر از مولفه‌هایی که می‌تواند بر افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر موثر باشد، رضایت جنسی است. (Young, Denny, Young & Luquis, 2000)، رضایت جنسی را احساس خوشایند فرد از روابط جنسی خود تعریف می‌کنند. زوج‌هایی که در زندگی خود رضایت جنسی داشته باشند، به نحو بهتری می‌توانند با یکدیگر ارتباط داشته باشند و مشکلات خود را برطرف نمایند و از سوی دیگر لازمه داشتن رضایت جنسی داشتن روابط زناشویی موثر است (Park et al, 2020). نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که رضایت جنسی با مولفه‌هایی چون تعهد زناشویی، رضایت از زندگی، افسردگی، خیانت زناشویی رابطه دارد (Shahsiah, 2009, Rahmani, 2011, Glowinska et al, 2020, Merwin et al, 2017, Alves, 2018, Ferron et al, 2016). همچنین پژوهشگران دیگری نشان دادند بین رضایت جنسی و افسردگی رابطه منفی وجود دارد (Alirezaei & Rajabzadeh, 2018, Talaizadeh & Bakhtiyarpour, 2016). دیگر پژوهشگران نیز نشان دادند که بین رضایت جنسی و احساس تنهایی رابطه منفی وجود دارد (Damirchi, Y., & Salahyan, 2018, Koç, Z., & Sağlam, 2013).

احساس تنهایی و عدم رضایت جنسی در زنان آسیب دیده از خیانت همسر همیشه به افسردگی و احساس حقارت منجر نمی‌شود و به نظر می‌رسد رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر می‌تواند تحت تاثیر عوامل میانجی قرار گیرد. یکی از یکی از مولفه‌هایی که به نظر می‌رسد روابط بین این متغیرهای را تحت تاثیر قرار دهد، بخشش است. بخشش تحول عاطفی است که آزادانه برگزیده می‌شود و طی آن میل به انتقام و اجتناب از خطا کار کاهش می‌یابد و فرآیندی که گاه هدیه‌ای نوع دوستانه توصیف شده است (Pelucchi et al, 2015). در دو دهه گذشته، روانشناسان نقش مهم بخشش را در روابط بین فردی مؤثر شناخته‌اند. این تاثیر بخصوص در رابطه با تخلفات کوچک (به عنوان مثال، بی توجهی در رابطه) و همچنین نقض عمده در مرزهای اعتماد و روابط مانند خیانت مطرح می‌شود (Chi et al, 2019). بر اساس مطالعات انجام شده هر چقدر که افراد در مولفه بخشش توانایی بالاتری داشته باشند، روابط پایدارتری نیز به خصوص در مواردی چون خیانت همسر تجربه خواهند کرد (Thorson, 2019). در واقع بخشش از طریق بهبود روابط زناشویی و در نتیجه کاهش احساس تنهایی و همچنین بهبود رضایت جنسی می‌تواند افسردگی و احساس حقارت زنان آسیب دیده از خیانت همسر را کاهش دهد. همچنین تحقیقات نشان داد که بین بخشش و احساس تنهایی رابطه منفی وجود دارد (Currin & Hubach, 2018). پژوهش‌های دیگری نیز نشان داد که بین بخشش و ابعاد سلامت روان زنان آسیب دیده از خیانت همسر رابطه منفی وجود دارد (Zandipor et al, 2011, Kaleta, K., & Mróz, 2020, Barcaccia et al, 2020). در مجموع بر اساس پیش‌بینی‌های نظری و شواهد پژوهشی ارائه شده بخشش می‌تواند رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر را تحت تاثیر قرار دهد. با وجود این حمایت نظری و پژوهشی، در کمتر پژوهشی به نقش میانجی بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر شده است و عمده پژوهش‌های انجام شده نیز به لحاظ روش، جامعه و ابزار پژوهش با مطالعه حاضر متفاوت بوده و مدلی که بتواند روابط بین متغیرها را بررسی نماید، مورد توجه قرار نگرفته است و در این خصوص خلاء پژوهشی وجود دارد. از نظر ضرورت و اهمیت نیز علاوه بر ضرورت توجه به متغیرهای مرتبط با جامعه زنان آسیب دیده از خیانت همسر، چنانکه حمایت مستقیم پژوهشی برای نقش میانجی بخشش به دست آید، می‌توان مداخلات مرتبط با بهبود افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر را با محوریت بخشش انجام داد. براین اساس پژوهشگر به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند؟ مدل پیشنهادی در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱. مدل پیشنهادی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه زنان آسیب دیده از خیانت همسر در شهر تهران بود که در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به مراکز مشاوره منطقه ۱۲ تهران مراجعه کرده بودند. نمونه آماری با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انجام شد. از آنجا که در مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل حجم نمونه بر اساس متغیرهای پنهان تعیین می‌شود نه متغیرهای مشاهده‌پذیر؛ (۵ تا ۲۰ نمونه برای هر عامل یا متغیر پنهان لازم است)، اما بطور کلی حداقل ۲۰۰ نمونه توصیه شده است (Habibi & Adenpour, 2016). پس از جلب رضایت و همکاری کسانی که داوطلب شرکت در پژوهش بودند، از آنها خواسته شد که پرسشنامه‌های احساس تنهایی Russell, Curtona & Peplau (1980)، رضایت جنسی Larson, Anderson, Holman & Niemann (1998)، بخشش Rye, Loiacono, Folck, Olszewski, Heim & Madia (2001)، افسردگی Beck (1996) و احساس حقارت Yao et al (1997) را تکمیل کنند. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی به اعضای گروه اطمینان داده شد که از اطلاعات خصوصی و شخصی‌شان محافظت خواهد شد. نتایج در صورت تمایل برای آنها تفسیر خواهد شد. به اعضای گروه اطمینان داده شد که مشارکت در تحقیق هیچگونه بار مالی برای آنها در پی نخواهد شد. همچنین پژوهش حاضر با موازین دینی و فرهنگی آزمودنی‌ها و جامعه هیچ گونه مغایرتی نداشت. در نهایت پرسشنامه ۲۶۹ آزمودنی به سوالات آزمون جواب دادند که پس از حذف داده‌های پرت، ۲۵۰ داده با استفاده از روش مدلسازی معادلات ساختاری تحلیل شد. از مجموع ۲۵۰ شرکت‌کننده در پژوهش، سن ۴۵ نفر (۱۸/۰ درصد) کمتر از ۳۰ سال، ۱۴۲ نفر (۵۶/۹۸ درصد) بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۴۷ نفر (۱۸/۸ درصد) بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۱۶ نفر (۶/۴ درصد) نیز بالاتر از ۵۰ سال بود. تحصیلات ۶۳ نفر (۲۵/۲ درصد) راهنمایی و سیکل، ۱۰۷ نفر (۴۲/۸ درصد) دبیرستان و دیپلم و ۸۰ نفر (۳۲/۰ درصد) نیز دانشگاهی بوده و میانگین مدت زمان ازدواج در ۴۹ نفر (۱۹/۶ درصد) کمتر از ۵ سال، ۸۱ نفر (۳۲/۴ درصد) بین ۵ تا ۱۰ سال، ۹۴ نفر (۳۷/۶ درصد) بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۲۶ نفر (۱۰/۴ درصد) نیز بالاتر از ۱۵ سال بود.

ابزار سنجش

پرسشنامه احساس تنهایی توسط Russell et al در سال ۱۹۸۰ ساخته شد که شامل ۲۰ سوال و به صورت ۴ گزینه‌ای، ۱۰ جمله منفی و ۱۰ جمله مثبت است. پرسشنامه در طیف لیکرت ۴ گزینه‌ای از هرگز (۱)، بندرت (۲)، گاهی (۳) و همیشه (۴) طراحی شده و دامنه نمره‌ها بین ۲۰ (حداقل) و ۸۰ (حداکثر) و میانگین نمره ۵۰ است. نمره بالاتر از میانگین بیانگر شدت بیشتر تنهایی است. پایایی این آزمون در نسخه جدید تجدید نظر شده ۷۸٪ گزارش شد. پایایی آزمون به روش بازآزمایی توسط راسل، پیلوا و فرگوسن (۱۹۷۸)، ۸۹٪ گزارش شده است. پایایی این آزمون در نسخه جدید

تجدید نظر شده ۰/۷۸ گزارش شده است (Russell et al, 1980). Davarpanah (1994)، در هنجاریابی پرسشنامه احساس تنهایی به روی ۳۱۵ دانش‌آموز دختر در شهر تهران ضریب آلفای ۰/۷۸ را گزارش کرد که در حد قابل قبولی قرار دارد (Davarpanah, 1994). Najafi & Dehshiri (2012)، ضریب روایی همگرایی مقیاس را از طریق همبستگی با مقیاس احساس تنهایی برابر ۰/۶۰ گزارش کردند (Najafi & Dehshiri, 2012). در مطالعه روشن روان (۱۴۰۰)، با تحلیل نتایج به دست آمده از ۳۰ آزمودنی ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳ به دست آمد (Roshanravan, 2021). در مطالعه دیگری نیز تعیین پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر با ۰/۸۱ به دست آمد (Sodani, 2012). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۷ بدست آمد.

پرسشنامه رضایت جنسی. پرسشنامه رضایت جنسی توسط Larson et al (1998)، ارائه شد. این پرسشنامه شامل ۲۵ سؤال است و پاسخ‌ها بر اساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت امتیازدهی شدند. پاسخ به گزینه هرگز (۱ امتیاز) و گزینه همیشه (۵ امتیاز) داشت. امتیاز ۷۵-۲۵ معادل رضایت جنسی کم، ۱۰۰-۷۶ رضایت جنسی متوسط و امتیاز ۱۲۵-۱۰۱ معادل رضایت جنسی بالا است. میزان آلفای کرونباخ برای سوالات مثبت و منفی بیشتر از ۰/۷ بود (Bahrami et al, 2007). پژوهشگران در مطالعه‌ای از پرسشنامه استاندارد رضایت جنسی لارسون استفاده کردند که میزان پایایی آن ۰/۹۸ بدست آمد (Shams-mofarahe et al, 2002). رحمانی نیز (۱۳۸۷)، روایی صوری ابزار را مطلوب و جهت تعیین پایایی ابزار از روش آزمون مجدد استفاده کرد و $r=0/86$ به دست آمد (Rastgo et al, 2015). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۸ بدست آمد. **پرسشنامه افسردگی.** این پرسشنامه توسط Beck (1996)، در ۲۱ ماده ارائه شده است. هر ماده دارای ۴ گزینه دارد که بر مبنای ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شود. حداکثر نمره در این تست ۶۳ است و حداقل آن صفر است. اعتبار و روایی نتایج فراتحلیل انجام شده در مورد پرسشنامه افسردگی بک حاکی از آن است که ضریب همسانی درونی آن بین ۷۳/۰ تا ۹۳/۰ با میانگین ۸۶/۰ است ضرایب اعتبار حاصل از بازآزمایی بر حسب فاصله بین دفعات اجرا و نوع جمعیت در دامنه ۰/۴۸ تا ۰/۸۶ قرار دارد این پرسشنامه از اعتبار و روایی مطلوبی برخوردار است. این پرسشنامه به صورت یک پرسشنامه خودگزارشی است، در این پرسشنامه چندین گروه سوال وجود دارد و هر سوال بیان کننده حالتی است (Mirzaei & Akbari, 2015). Ghasem zadeh (2005) برای بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی، پرسشنامه را بر روی ۱۲۵۰ دانشجوی ایرانی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و دانشگاه علامه طباطبایی بررسی و روایی پرسشنامه را مطلوب و آلفای کرونباخ را ۰/۸۷ و ضریب بازآزمایی ۰/۷۴ گزارش کرد (Ghasem zadeh, 2005). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۷۷ بدست آمد.

پرسشنامه بخشش. پرسشنامه بخشش توسط Rye et al (2001)، ساخته شده است که از ۱۵ گویه و ۲ خرده مقیاس فقدان احساس منفی (۱۰ سوال) و وجود احساس مثبت (۵ سوال) تشکیل شده است که به منظور سنجش بخشش در افراد بکار می‌رود. نمره‌گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است که برای گزینه‌های «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «نظری ندارم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» به ترتیب امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ در نظر گرفته می‌شود. ری، این معیار را با معیار سنجش گذشت انرایت مورد مقایسه قرار داد. همبستگی بدست آمده به شیوه هم‌تاسازی نسبتاً بالا بود: $r=0/75$ (Rye et al, 2001). آلفای کرونباخ این ابزار، ۰/۹۶ بدست آمد که حاکی از دقت بالای آزمون است (Zandipour, 2011). Hamidipour, Sanae Zaker, Nazari & Naghi Farahani (2010) در تحقیق خود پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه و برای بعد احساس منفی ۰/۷۷، برای بعد احساس مثبت ۰/۸۴ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ بدست آمد.

پرسشنامه احساس حقارت. مقیاس کهرتری Yao et al (1997) دارای ۳۴ گویه شامل افکار منفی است. این مقیاس یک ابزار خودگزارش دهی است که ۱۷ گویه آن ارزیابی فرد از کهرتری خویش و ۱۷ گویه دیگر آن کهرتری مرتبط با قضاوت‌های دیگران را می‌سنجد. ضریب اعتبار مقیاس کهرتری از طریق بازآزمایی $r=0/76$ و هم‌هنگی درونی گویه‌های مقیاس از طریق آلفای

ابراهیمی و همکاران: بررسی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی...

کرونیخ ۰/۸۹ به دست آمد (Yousefi & Mazaheri, 2008). همچنین همبستگی نمره های مقیاس کهرتری با پرسشنامه افسردگی بک و استیر (۱۹۸۷) و پرسشنامه اضطراب بک و استیر (۱۹۹۰) در گروه هراسی به ترتیب $r=0/55$ و $r=0/37$ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونیخ محاسبه و ۰/۸۱ بدست آمد. در نهایت پس از حذف پرسشنامه‌های پرت، ۲۵۰ پرسشنامه به روش همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان و با بهره‌گیری از نسخه ۲۶ نرم‌افزار SPSS، مورد تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته‌ها

توزیع فراوانی نمرات متغیرها و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی نمرات متغیرها و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
افسردگی	۳۹/۹۴	۱۴/۶۷	۱						
احساس حقارت	۷۰/۱۱	۳۱/۹۷	۰/۵۳**	۱					
احساس تنهایی	۴۲/۹۴	۱۳/۰۶	۰/۵۹**	۰/۴۳**	۱				
رضایت جنسی	۷۰/۲۶	۲۰/۶۷	-۰/۵۱**	-۰/۴۰**	-۰/۴۹**	۱			
بخشش	۴۷/۱۴	۱۲/۳۰	-۰/۵۲**	-۰/۵۴**	-۰/۳۸**	۰/۳۴*	۱		
احساس مثبت	۱۸/۶۷	۵/۱۹	-۰/۲۸**	-۰/۴۵**	-۰/۲۷**	۰/۲۶**	۰/۵۹**	۱	
فقدان احساس منفی	۲۸/۴۱	۷/۹۹	-۰/۴۶**	-۰/۵۳**	-۰/۴۰**	۰/۳۵**	۰/۶۳**	۰/۶۸**	۱

مندرجات جدول ۱، نشان می‌دهد بین متغیرهای پیش‌بین یعنی احساس تنهایی و رضایت جنسی با متغیرهای ملاک یعنی افسردگی و احساس حقارت رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با متغیر میانجی بخشش و رابطه بین متغیر میانجی بخشش افسردگی و احساس حقارت نیز معنادار بوده است ($P < 0/01$). پس از بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش در ادامه یافته‌های مربوط به تحلیل مسیر متغیرهای پژوهش ارائه شد. قبل از بررسی مدل، مفروضه‌های آزمون و وضعیت کلی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های پرت تک متغیری با استفاده از نمودار مستطیلی بررسی و حذف شد. مفروضه نرمال بودن داده‌ها با استفاده از نمرات کجی و کشیدگی بررسی شد و نتایج نشان از نرمال بودن داده‌ها بود. برای برآورد مدل از روش بیشینه درست‌نمایی و شاخص‌های ریشه واریانس خطای تقریب (RMSEA)، ریشه استاندارد واریانس پس‌ماند^۲ (SRMSR) شاخص برازندگی مقایسه‌ای^۳ (CFI)، شاخص برازش نرم‌شده^۴ (NFI)، شاخص نیکویی برازش^۵ (GFI) و شاخص نیکویی برازش تعدیل‌شده^۶ (AGFI) استفاده شد. برآورد شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده در جدول ۲ ارائه شده است.

1 Root Mean Square Error of Approximation
 2 Standardized Root Mean Square Residual
 3 Comparative Fit Index
 4 Normed Fit Index
 5 Goodness of Fit Index
 6 Adjusted Goodness of Fit Index

جدول ۲. برآورد شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده

شاخصهای برازندگی	مقدار	وضعیت مطلوب
آزمون مجذور کای (χ^2)	۷/۵۱	-
درجه آزادی (df)	۳	-
سطح معنی داری	$p=0/057$	بیشتر از ۰/۰۵
نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df)	۲/۵۰	کمتر از ۳
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۹	بیشتر از ۰/۹
شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته ($AGFI$)	۰/۹۳	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)	۰/۹۸	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۰/۹۹	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازندگی افزایشی (IFI)	۰/۹۹	بیشتر از ۰/۹
شاخص توکر-لوپس (TLI)	۰/۹۶	بیشتر از ۰/۹
ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب ($RMSEA$)	۰/۰۷۸	کمتر از ۰/۰۸

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود پس از اصلاح مدل، شاخص‌های برازش مدل به حد مطلوب رسیده‌اند. بر اساس یافته‌های جدو مقدار مجذور کای غیرمعنی‌دار است ($p > 0/05$) و مدل پیشنهادی از برازش کافی برخوردار است. ملاک نسبت مجذور کای به درجه آزادی ۲/۵۰ بدست آمد که مطلوب است. تمامی شاخص‌های برازش مدل نیز به معیار مطلوب برای برازش رسیده‌اند. شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۹، شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۹۹، شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته ($AGFI$) برابر با ۰/۹۳، شاخص برازندگی هنجار شده (NFI) برابر با ۰/۹۸، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) برابر با ۰/۹۹ و شاخص توکر-لوپس (TLI) برابر با ۰/۹۶ به دست آمده که همگی بالای ۰/۹۰ هستند که برای برازش مدل مطلوب تلقی می‌شوند. ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ($RMSEA$) نیز ۰/۰۷۸ بدست آمد که مطلوب تلقی می‌شود (ملاک زیر ۰/۰۸ است). الگوی ساختاری مسیره‌ها و ضرایب استاندارد آن‌ها در زنان آسیب دیده از خیانت همسر در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. الگوی ساختاری مسیره‌ها و ضرایب استاندارد آن‌ها در زنان آسیب دیده از خیانت همسر

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	ضریب استاندارد	ضریب غیراستاندارد	خطا	نسبت بحرانی	سطح معناداری
احساس تنهایی		۰/۳۸	۰/۸۰	۰/۲۳	-۳/۸۸	۰/۰۰۱
رضایت جنسی	افسردگی	-۰/۲۳	-۰/۱۷	۰/۰۴	-۴/۱۹	۰/۰۰۱
بخشش		-۰/۲۳	-۰/۹۰	۰/۲۳	-۳/۸۸	۰/۰۰۱
احساس تنهایی		۰/۱۶	۰/۴۰	۰/۱۵	۲/۶۰	۰/۰۰۹
رضایت جنسی	احساس حقارت	-۰/۱۶	-۰/۲۴	۰/۰۹	-۲/۵۶	۰/۰۱
بخشش		-۰/۴۵	-۳/۸۱	۰/۵۷	-۶/۶۴	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول ۳ تمامی ضرایب استاندارد مستقیم معنی‌دار هستند. بالاترین ضریب مربوط به بخشش و احساس حقارت (-۰/۴۵) و کمترین آن نیز احساس تنهایی و احساس حقارت (-۰/۱۶) و رضایت جنسی و احساس حقارت (۰/۱۶) بوده است. نتایج بوت استرپ برای روابط غیر مستقیم بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت با میانجی بخشش در جدول ۴ ارائه شده است.

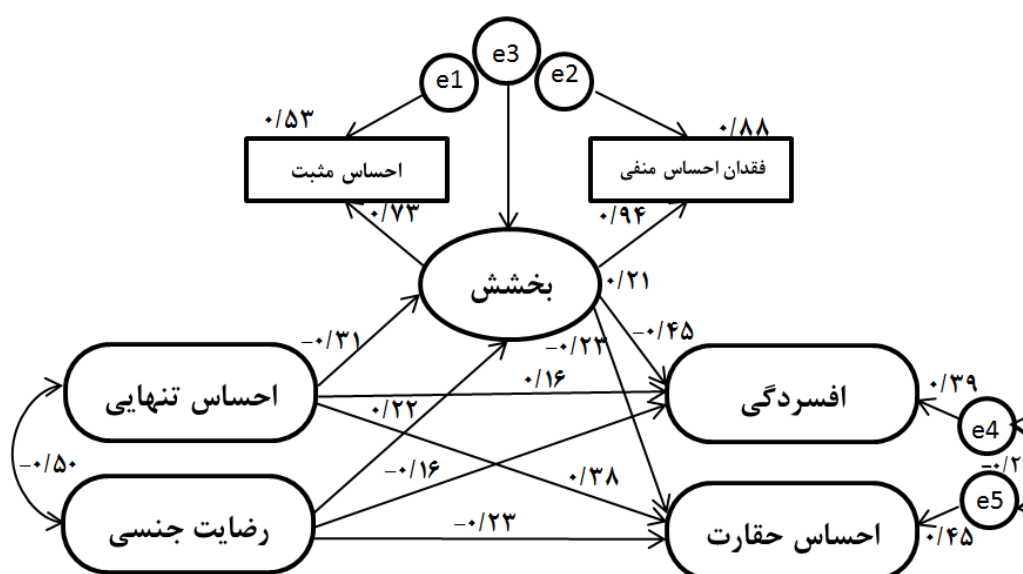

ابراهیمی و همکاران: بررسی نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی...

جدول ۴. نتایج بوت استرپ روابط غیر مستقیم بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت با میانجی بخشش

مسیر	ضرایب	بوت	حد پائین	حد بالا	سطح معناداری
احساس تنهایی به افسردگی با میانجی بخشش	۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۱۲	۰/۰۰۱
رضایت جنسی به افسردگی با میانجی بخشش	-۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۰۰۲
احساس تنهایی به احساس حقارت با میانجی بخشش	۰/۱۴	۰/۰۴	۰/۰۹	۰/۲۰	۰/۰۰۱
رضایت جنسی به احساس حقارت با میانجی بخشش	-۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۱۶	۰/۰۵	۰/۰۰۳

همان طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، پس از انجام بوت استرپ برای روابط غیر مستقیم بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت با میانجی بخشش، تمامی روابط غیر مستقیم معنادار بوده است. در نهایت پس از بررسی مدل ساختاری، مدل اندازه‌گیری و معنی‌داری مسیرها، مدل پژوهش در شکل ۲ ارائه شد.

شکل ۲. ضرایب استاندارد مدل در خصوص نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر

بحث

پژوهش حاضر با هدف نقش واسطه‌ای بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و رضایت جنسی با افسردگی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر انجام شد. نخستین نتیجه پژوهش حاکی از معنی‌داری ضرایب غیر مستقیم بین احساس تنهایی و افسردگی با میانجی‌گری بخشش بود. نتیجه بدست آمده با نتایج پژوهش (Rezaei & Ghaemi, 2016, Sharifi et al, 2017, Martín et al, 2021, Zandipor et al, 2011, Kaleta, K., & Mróz, 2020, Barcaccia et al, 2020) همسوست. در تبیین نتایج در بخش بخشش و افسردگی و احساس تنهایی و افسردگی، می‌توان گفت یکی از مشکلات زنان خیانت‌دیده تجربه مکرر احساس بی‌ارزش بودن است (Arnaud et al, 2008). این زنان با مرور مکرر روابط همسر خود با یک فرد دیگر، عدم توانایی در پذیرش این شرایط و بخشش همسر و در نتیجه خشمی که در درون خود پرورش می‌دهند، به لحاظ عاطفی از همسر خود و اطرافیان فاصله می‌گیرند. در واقع عامل شناختی مبتنی بر عدم بخشش همسر می‌تواند باعث ایجاد و تقویت خطاهای شناختی در جهت بی‌ارزش بودن خود شود. این احساس بی‌ارزشی که با کاهش عزت نفس، احساس ناامیدی و احساس تنهایی همراه است (Ciarocco, Echevarria & Lewandowski, 2012) سبب می‌شود تا این زنان رفته رفته ارتباطات خود با اطرافیان و جامعه را محدودتر نمایند. بنابراین این فاصله اجتماعی که در افسردگی رخ می‌دهد ناشی از احساس تنهایی است

چراکه احساس تنهایی نیز زمانی ایجاد می‌شود فرد از ناکافی بودن رضایت از ارتباط اجتماعی برای ارضا کردن نیازهای اجتماعی گلیه دارد (Yao et al, 1997). زنان آسیب دیده از خیانت همسر با تجربه احساس تنهایی ممکن است تصور کنند که ارتباط اجتماعی دیگر تامین کننده نیازهای آنها نیست. این انزوا چه به صورت فیزیکی (جدا شدن از اجتماع و قطع ارتباطات اجتماعی) و چه بصورت ذهنی (عدم همراهی و یا کسب لذت از ارتباطات اجتماعی) همراه با احساسات منفی در خصوص روابط اجتماعی خواهد بود و کاهش عملکردهای روانی اجتماعی را در پی خواهد داشت که در نهایت به افسردگی منجر خواهد شد (Bohr-Feld, 2017). اما چنانچه زنان آسیب دیده از خیانت همسر بتوانند عامل شناختی مبتنی بر عدم بخشش همسر را اصلاح نمایند؛ عامل بخشش می‌تواند به عنوان یک ضربه‌گیر تاثیر منفی احساس منفی نسبت به خیانت را کاهش دهد. در واقع بخشش می‌تواند به عنوان یک مانع در رابطه بین احساس تنهایی و افسردگی عمل کرده و در وهله نخست احساسات مثبت را در فرد افزایش داده و احساسات منفی را کاهش دهد و در نهایت با بهبود روابط فردی و اجتماعی فرد، افسردگی را کاهش دهد. همچنین بخشش به عنوان یک نیروی انگیزشی قدرتمند سبب کاهش رفتارهایی چون کناره‌گیری، خشم و انتقام نسبت به فرد همسر خیانتکار می‌شود و این مساله می‌تواند به کاهش احساس تنهایی و در نتیجه کاهش افسردگی منجر شود (Khairy, Hoseinifard & Nasiri, 2019).

نتیجه دیگر پژوهش نشان داد که بخشش در رابطه بین احساس تنهایی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر نقش واسطه‌ای دارد. نتیجه بدست آمده با نتایج پژوهش (Akdoğan & Çimşir, 2019, Akdoğan, 2017)، همسوست. در تبیین نتایج این بخش از پژوهش می‌توان گفت زنان خیانت‌دیده از روابط فرازنشویی همسر رفتارهایی چون مقایسه اجتماعی و مرور ذهنی روابط فرازنشویی همسر، روابط صمیمانه با همسر خود را پایان یافته تصور می‌کنند. مساله‌ای که به ارتباط اجتماعی وی نیز آسیب وارد می‌کند. در احساس تنهایی مساله اساسی ناکافی بودن رضایت از ارتباط اجتماعی فرد و عدم ارضا کردن نیازهای اجتماعی است (Yao et al, 1997). بنابراین، احساس حقارت می‌تواند به عنوان یکی از پیامدهای مهم احساس تنهایی در نظر گرفته شود (Akdoğan & Çimşir, 2019). در واقع، احساس تنهایی با کاهش علاقه اجتماعی به احساس حقارت منجر می‌شود. از لحاظ نظری، احساس حقارت به سطوح پایین‌تر علایق اجتماعی مربوط می‌شود که توسط یک فرد نشان داده می‌شود (Adler, 2013). بنابراین اگر در رابطه بین احساس تنهایی و احساس حقارت در زنان آسیب دیده از خیانت همسر عاملی بتواند به جبران حقارت‌های ایجاد شده و بهبود علاقه اجتماعی منجر شود می‌تواند تاثیر حساس تنهایی بر احساس حقارت کاهش دهد. در خیانت همسر شرط اولیه برای جبران، بخشش خطای همسر است. در بخشش فرد خیانت‌دیده آزادانه تصمیم می‌گیرد فرد خاطی را ببخشد و این بخشش میل به انتقام و اجتناب از خطاکار را کاهش می‌دهد (Pelucchi et al, 2015). از این رو می‌تواند به بهبود احساس تنهایی منجر شود. با بخشش زمینه لازم برای بهبود روابط زناشویی فراهم گردیده و فرد می‌تواند در جهت بهبود وضعیت روانی خود که کاهش احساس تنهایی نیز بدان مربوط است، نیز تلاش نماید. در واقع بخشش با بهبود احساسات مثبت، کاهش احساسات منفی علاقه اجتماعی را بهبود داده و باعث کاهش احساس حقارت می‌شود.

دیگر نتیجه پژوهش حاکی از این بود که بخشش در رابطه بین رضایت جنسی و افسردگی در زنان آسیب دیده از خیانت همسر نقش واسطه‌ای دارد. نتیجه بدست آمده با نتایج پژوهش (Zandipor et al, 2011, Kaleta, K., & Mróz, 2020, Barcaccia et al, 2020, Alirezaei & Rajabzadeh, 2018, Damirchi, Y., & Salahyan, 2018) همسوست. در تبیین نتایج این بخش از پژوهش می‌توان گفت رابطه جنسی و اهمیت آن در زندگی زناشویی بالاتر از یک رابطه فیزیکی و جسمی است و نوعی انرژی است که افراد را بر می‌انگیزد تا عشق و عاطفه و صمیمیت را در بین خود به وجود بیاورند. افرادی که در روابط جنسی خود رضایت کافی را ندارند، رفته رفته انگیزه و علاقه خود برای روابط عاشقانه با همسر را از دست می‌دهند (Nekounam, Etemadi & Piranaghash Tehrani, 2019). از آنجاکه در افسردگی نیز یکی از نشانه‌های اصلی نداشتن علاقه و انرژی کافی برای فعالیت‌هایی است که فرد قبلاً به آنها علاقه داشته بنابراین عدم رضایت جنسی می‌تواند در فرد علائم افسردگی ایجاد کرده و یا آن را تشدید کند (Alirezaei & Rajabzadeh (2018) و Talaizadeh & bakhtiyarpour (2016)، نیز در مطالعات خود نشان دادند که بین رضایت جنسی و افسردگی رابطه منفی وجود دارد. یکی از دلایل وجود ناراضی جنسی در زنان آسیب‌دیده از خیانت، عدم بخشش است. این زنان ممکن است حتی در حین روابط جنسی خود نیز روابط فرازنشویی همسرشان را مرور کنند.

عدم بخشش همسر می‌تواند مانعی برای بهبود روابط زناشویی و حل تعارضات بین فردی و زمینه‌ساز رفتارهایی چون انتقام و پرخاشگری باشد (Grøntvedt, Kennair & Bendixen, 2020). هنگامی که فرد خیانت‌دیده قادر به بخشش باشد، روابط زناشویی و رضایت زناشویی ضعیف‌تر، تعدیل خواهد شد. بنابراین بخشش به عنوان نیروی انگیزشی قدرتمند سبب کاهش عواطف منفی نسبت به فرد همسر خیانتکار شده و احساسات مثبت را افزایش می‌دهد (Khairy, Hoseinifard & Nasiri, 2019). این در حالی است که بخشش باعث کاهش انگیزه‌ها و احساسات منفی و ایجاد همدلی نسبت به همسر خیانتکار شده و سبب می‌شود که زنان آسیب‌دیده از خیانت از رفتارهای اجتماعی سازش‌نا یافته دوری کرده و رفتارهای کارآمدتری را در برابر خود، همسر و زندگی‌شان انتخاب کنند. این ویژگی از یکسو باعث بهبود کیفیت روابط جنسی شده و از سوی دیگر با بهبود روابط و کاهش عواطف منفی، افسردگی را کاهش می‌دهد.

همچنین نتایج نشان داد بخشش در رابطه بین رضایت جنسی و احساس حقارت در زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر نقش واسطه‌ای دارد. نتیجه بدست آمده به گونه‌ای با نتایج پژوهش (Akdoğan & Çimşir, 2019, Akdoğan, 2017)، همسوست. در تبیین نتایج این بخش از پژوهش می‌توان گفت یکی از مولفه‌هایی تحت تاثیر خیانت همسر قرار می‌گیرد عملکرد جنسی زوج‌هاست. رضایت جنسی تنها ایجاد رابطه جنسی و رسیدن به ارگاسم نیست و شامل احساسات مثبت ارتباط جنسی نیز می‌شود (Asadi, Kolivand & Ghazali, 2016). رضایت جنسی زمانی ایجاد می‌شود که طرفین پاسخی عاطفی برخاسته از ارزشیابی ذهنی مثبت در رابطه جنسی داشته باشند. در خیانت زناشویی احساس مثبتی که فرد باید در روابط جنسی خود داشته باشد، ممکن است به احساسات منفی چون نفرت، بی‌ارزشی و انرجار تبدیل شده و رضایت جنسی نیز کاهش یابد (Asadi, Kolivand & Ghazali, 2016). همچنین احساس حقارت نیز همیشه در مقایسه خود با دیگران ایجاد می‌شود (Adler, 2013). مقایسه خود با دیگران به ایجاد احساس عدم ارزشمندی و انزوای اجتماعی همراه بوده و باعث کاهش علاقه اجتماعی فرد می‌شود (Sayadi, Golmohammadian & Rashidi, 2017). چنانچه فرد خیانت‌دیده بتواند همسر خیانتکار خود را ببخشد، این مقایسه و حقارت ناشی از آن کاهش خواهد یافت. در خیانت همسر بخششیدن خطای همسر می‌تواند نقطه شروع بهبود علاقه اجتماعی باشد. در بخشش فرد خیانت‌دیده آزادانه تصمیم می‌گیرد فرد خاطی را ببخشد و این بخشش میل به انتقام و اجتناب از خطاکار را کاهش می‌دهد و می‌تواند به بهبود علاقه اجتماعی منجر شود (Pelucchi et al, 2015). با بخشش زمینه لازم برای بهبود روابط زناشویی فراهم گردیده و رضایت جنسی زوجها افزایش می‌یابد. در واقع بخشش با بهبود احساسات مثبت، کاهش احساسات منفی و بهبود رضایت جنسی، سبب افزایش علاقه اجتماعی و کاهش احساس حقارت می‌شود.

این مطالعه نیز مانند سایر پژوهش‌های حوزه علوم رفتاری و روان‌شناسی دارای برخی محدودیت‌ها است. پژوهش حاضر بر روی زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر در یک منطقه خاص انجام شده، تعمیم نتایج به زنان آسیب‌دیده از خیانت همسر در سایر فرهنگ‌ها باید با احتیاط صورت گیرد. یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر سوگیری تک عملیاتی است. به عبارت دیگر، در پژوهش حاضر جهت سنجش متغیرهای پژوهش تنها از یک منبع اطلاعات، یعنی پرسشنامه استفاده شده است. استفاده از دیگر منابع سنجش چون مصاحبه می‌توانست بر دقت نتایج بیفزاید. عدم کنترل متغیرهای مداخله‌گر چون وضعیت اجتماعی اقتصادی و سطوح طبقاتی نیز از دیگر محدودیت‌های پژوهش بود. ز آنجاکه استفاده از سایر روش‌های سنجش متغیرهای پژوهش و بررسی قابلیت تعمیم مدل برازش شده در این پژوهش به گروه‌های نمونه دیگر می‌تواند روایی بیرونی یافته‌ها را افزایش دهد. لذا انجام پژوهش بر روی نمونه‌های دیگر جامعه پیشنهاد می‌شود.

تشکر و سپاسگزاری

از همکاری تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی قم است و در آن هیچ تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Adler, A. (2013). *Understanding human nature (Psychology revivals)*. Routledge.
- Akdoğan, R., & Çimşir, E. (2019). Linking inferiority feelings to subjective happiness: Self-concealment and loneliness as serial mediators. *Personality and Individual Differences, 149*, 14-20.
- Alirezai, S., & Rajabzadeh, S. (2018). The relationship between sexual function with depression and anxiety in postmenopausal women referred to health centers of Torbat Heydariyeh in 1395. *Navid No, 21(66)*, 32-40. [in Persian]
- Alves, M. L. B. M. (2018). *Physical attractiveness: sexual satisfaction, promiscuity and infidelity* (Doctoral dissertation).
- Arnaud, C., White-Koning, M., Michelsen, S. I., Parkes, J., Parkinson, K., Thyen, U., ... & Colver, A. (2008). Parent-reported quality of life of children with cerebral palsy in Europe. *Pediatrics, 121(1)*, 54-64.
- Asadi, Z., Kolivand, R & Ghazali, S. (2016). *Couples' marital satisfaction*. Tehran: Farzanegan Danesh Publications. [in Persian]
- Azhar, A., Abbas, J., Wenhong, Z., Akhtar, T., & Aqeel, M. (2018). Linking infidelity stress, anxiety and depression: Evidence from Pakistan married couples and divorced individuals. *International Journal of Human Rights in Healthcare, 11(3)*, 2056-4902
- Bahrami, N., Sattarzadeh, N., Koochaksariie, F. R., & Ghojzadeh, M. (2007). Comparing depression and sexual satisfaction in fertile and infertile couples. *Journal of Reproduction & Infertility, 8(1)*. [in Persian]
- Barcaccia, B., Salvati, M., Pallini, S., Baiocco, R., Curcio, G., Mancini, F., & Vecchio, G. M. (2020). Interpersonal forgiveness and adolescent depression. The mediational role of self-reassurance and self-criticism. *Journal of Child and Family Studies, 29(2)*, 462-470.
- Beck AT, Steer RA, Brown GK. Beck depression inventory-II. San Antonio: Psychological Corporation; 1996.
- Behpagoh, A. (2016). *Successful marriage and healthy family, how?* Tehran: Parents and Teachers Association Publications. [In Persian]
- Bohr-Feld, C. (2017). *The role of experiential avoidance for the quality of life in a sample of patients with diverse personality disorders* (Master's thesis, University of Twente).
- Cano, A., & O'Leary, K. D. (2000). Infidelity and separations precipitate major depressive episodes and symptoms of nonspecific depression and anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology, 68(5)*, 774.
- Chi, P., Tang, Y., Worthington, E. L., Chan, C. L., Lam, D. O., & Lin, X. (2019). Intrapersonal and interpersonal facilitators of forgiveness following spousal infidelity: A stress and coping perspective. *Journal of clinical psychology, 75(10)*, 1896-1915.
- Ciarocco, N. J., Echevarria, J., & Lewandowski Jr, G. W. (2012). Hungry for love: The influence of self-regulation on infidelity. *The Journal of social psychology, 152(1)*, 61-74.
- Costa, C. B. D., Haack, K. R., Oliveira, E. L. D., & Falcke, D. (2019). Infidelity from the perspective of men and women. *Pensando familias, 23(1)*, 3-18.

- Currin, J. M., & Hubach, R. D. (2018). Importance of self-forgiveness and social support in potentially reducing loneliness in men who have sex with men. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 12(4), 279-292.
- Damirchi, Y., & Salahyan, A. (2018). The relationship between attachment styles, love and sexual satisfaction with loneliness in women. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 16(1), 198-177. [in Persian]
- Davarpanah, F. (1994). Standardization of the revised version of the Loneliness Scale for 12 to 18-year-old girls in Tehran. Master Thesis, Allameh Tabatabai University. [in Persian]
- Dehghan, M, Foroozandeh, E, Neyestanak M. (2020). The Effects of Crisis Intervention Training on the Quality of Life, Experiential Avoidance, and Rumination among Betrayed Women with Depression Symptoms. *MEJDS*, 10 (2), 136-136. [In Persian]
- Dehghani, m., aslani, k., amanelahi, a., & rajabi, g. (2019). The effectiveness of emotionally focused couple's therapy based on attachment injury resolution model on forgiveness among the injured women with marital infidelity. *Family counseling and psychotherapy*, 9(1), 143-160. [in Persian]
- Fathi, M., Fekazad, H., Ghaffary, G., & Bolhari, J. (2014). Factors of married women engagement in marital infidelity. *Social Welfare Quarterly*, 13(51), 109-137. [In Persian]
- Ferron, A., Lussier, Y., Sabourin, S., & Brassard, A. (2016). The role of internet pornography uses and cyber infidelity in the associations between personality, attachment, and couple and sexual satisfaction. *Social Networking*, 6(1), 1-18.
- Gao, F., Sun, Y., Zhou, Y., Sang, M., Zhao, J., & Han, L. (2020). Shyness and depression: the mediating roles of interpersonal competence, dormitory belonging and inferiority. *Children and Youth Services Review*, 119, 105571.
- Ghasem zadeh, H. (2005). CBT. Tetran: Arjomand Press. [in Persian]
- Glowinska, A., Duleba, A. J., Zielona-Jenek, M., Siakowska, M., Pawelczyk, L., & Banaszewska, B. (2020). Disparate Relationship of Sexual Satisfaction, Self-Esteem, Anxiety, and Depression with Endocrine Profiles of Women with or Without PCOS. *Reproductive Sciences*, 27(1), 432-442.
- Gogoi, R. R., Kumar, R., & Deuri, S. P. (2017). Anxiety, depression, and quality of life in mothers of children with intellectual disability. *Open Journal of Psychiatry & Allied Sciences*, 8(1), 71-75.
- Grøntvedt, T. V., Kennair, L. E. O., & Bendixen, M. (2020). Breakup likelihood following hypothetical sexual or emotional infidelity: perceived threat, blame, and forgiveness. *Journal of Relationships Research*, 11(7), 1-9.
- Guitar, A. E., Geher, G., Kruger, D. J., Garcia, J. R., Fisher, M. L., & Fitzgerald, C. J. (2017). Defining and distinguishing sexual and emotional infidelity. *Current Psychology*, 36(3), 434-446.
- Habibi, Ar, & Adenpour, M. (2016). Structural equation modeling. Tehran: Tehran University Jihad Publications. [in Persian]
- Hajduk, G. K., Cockburn, A., Margraf, N., Osmond, H. L., Walling, C. A., & Kruuk, L. E. (2018). Inbreeding, inbreeding depression, and infidelity in a cooperatively breeding bird. *Evolution*, 72(7), 1500-1514.

- Hamidipour, R., Sanaee Zaker, B., Nazari, A., Naghi Farahani, M. (2010). Effectiveness of Forgiveness-Based Marital Group Therapy on Matrimonial Satisfaction. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 8(4), 49-72. [in persian]
- Jahrami, H., Alekri, E., BaHammmam, A. S., Alsalman, A., Bragazzi, N. L., Alhaj, O., & Saif, Z. (2020). The association between micronutrient status and sleep quality in patients with depression: a case-control study. *Sleep and Breathing*, 12(3), 1-9.
- Kaletka, K., & Mróz, J. (2020). The relationship between basic hope and depression: forgiveness as a mediator. *Psychiatric Quarterly*, 91(3), 877-886.
- Khairy, Y., Hoseiniefard, H., & Nasiri, F. (2019). Spiritual Health in the Patients with Gastrointestinal Cancers and Its Relation with General Health. *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. JOURNAL OF SHAHID SADOUGHI UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES AND HEALTH SERVICES*, 27(10), 2027-2035. [in Persian]
- Koç, Z., & Saglam, Z. (2013). Determining the correlation between sexual satisfaction and loneliness levels in patients with hemodialysis in a Muslim community. *Sexuality and Disability*, 31(1), 13-29.
- Larson, J. H., Anderson, S. M., Holman, T. B., & Niemann, B. K. (1998). A longitudinal study of the effects of premarital communication, relationship stability, and self-esteem on sexual satisfaction in the first year of marriage. *Journal of sex & marital therapy*, 24(3), 193-206.
- Martín-María, N., Caballero, F. F., Lara, E., Domènech-Abella, J., Haro, J. M., Olaya, B., ... & Miret, M. (2021). Effects of transient and chronic loneliness on major depression in older adults: a longitudinal study. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 36(1), 76-85.
- Merwin, K. E., O'Sullivan, L. F., & Rosen, N. O. (2017). We need to talk: Disclosure of sexual problems is associated with depression, sexual functioning, and relationship satisfaction in women. *Journal of sex & marital therapy*, 43(8), 786-800.
- Mirzaei, M., & Akbari, Z. (2015). Prevalence of depression in dialysis patients in Iran (1998-2013): A systematic review and meta-analysis. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 24(121), 317-325. [in Persian]
- Moller, N. P., & Vossler, A. (2015). Defining infidelity in research and couple counseling: A qualitative study. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 41(5), 487-497.
- Najafi, M., Dehshiri, G. (2012). The role of self-esteem, components of loneliness in prediction of students' academic achievement. *Educational Psychology*, 7(22), 155-171. [in Persian]
- Nekounam, A., Etemadi, S., & Piranaghash Tehrani, S. (2019). Check the relation sexual satisfaction with marital stress, marital satisfaction and psychological symptoms of coronary artery bypass graft heart patients. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 6(2), 16-26. [in Persian]
- Park, J. H., Choi, M. S., Liu, C., & Lee, M. Y. (2020). The life satisfaction among older East Asian immigrants: sexual attitudes and knowledge. *Educational Gerontology*, 46(10), 602-614.

- Payam, R., & Agdasi, A. (2017). The relationship between the mental health and the inferiority complex with social anxiety among female students. *Woman & study of family*, 9(36); 7 - 27. [in Persian]
- Pelucchi, S., Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. D. (2015). Self-forgiveness in romantic relationships: 2. Impact on interpersonal forgiveness. *Family Science*, 6(1), 181-190.
- Rahmani, A. (2011). PhD Student, Merghati Khoei E. PhD, Sadeghi N. MSc, Allahgholi L. PhD Student. Relationship between Sexual pleasure and Marital Satisfaction. *IJN*; 24 (70) :82-90. [in Persian]
- Rastgo, n., golzari, m., & barati, s. F. (2015). The effectiveness of sexual knowledge on marital satisfaction in married women sex. *Clinical psychology studies*, 5(17), 35-48. [in Persian]
- Rezaei, Saeed and Ghaemi, Ali. (2016). Self-control and self-protection in intelligence and security organizations. Tehran: Information Publications. [In Persian]
- Roshanravan, N. (2021). The Effectiveness of Reality Therapy in Improving Students' Loneliness and Academic Achievement. *jarcp*. 3 (1):49-65. [in Persian]
- Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of personality and social psychology*, 39(3), 472.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1988). Developing a measure of loneliness. *Journal of personality assessment*, 42(3), 290-294.
- Rye, M. S., Loiacono, D. M., Folck, C. D., Olszewski, B. T., Heim, T. A., & Madia, B. P. (2001). Evaluation of the psychometric properties of two forgiveness scales. *Current Psychology*, 20(3), 260-277.
- Sayadi, G., Golmohammadian, M., & Rashidi, A. (2017). The effectiveness of schema therapy on the feeling of inferiority among the adolescent girls of divorced families. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 7(1), 89-100. [in Persian]
- Sayadi, G., Golmohammadian, M., Rashidi, A. (2017). The Effectiveness of Schema Therapy on the Feeling of Inferiority among the Adolescent Girls of Divorced Families. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 7(1), 89-100. [in Persian]
- Scheeren, P., de Apellániz, M., de Alda, I., & Wagner, A. (2018). Infidelidade conjugal: a experiência de homens e mulheres. *Temas em psicologia. São Paulo*. 13(4), 355-369.
- Shahsiah, M., Bahrami, F., & MOHEBI, S. (2009). On the relationship between sexual satisfaction and marital commitment among couples in Shahreza city, central part of Iran. 11(43), 233-238. [in Persian]
- Shahverdi, j., ahmadi, s. M., sadeghi, k., bakhtiari, m., rezaei, m., veisy, f., & khamoshi, f. (2015). A comparative study of the level of mental health, happiness, inferiority feelings, marital satisfaction, and marital conflict in fertile and infertile women in kermanshah, 4(3), 277-285. [in Persian]
- Shams-mofarahe, z., majd-timory, m. M. V., & hosseini, f. (2002). The effect of marital counseling on sexual satisfaction of couples, shiraz, 1380. *Iran journal of nursing*, 15(32), 15-19. [in Persian]
- Sharifi, M., Mohammad-Aminzadeh, D., Sudmand, N., & Younesi, J. (2017). Relationship of deterministic thinking with loneliness and depression in the elderly. *Iranian Journal of Ageing*, 12(3), 276-287. [In Persian]

- Sodani, M., Shogaeyan, M., & Neysi, A. (2012). The effect of group logo therapy on loneliness in retired men. *Research in Cognitive and Behavioral Sciences*, 2(1), 43-54. [in Persian]
- Talaizadeh, f., & bakhtiyarpour, S. (2016). The relationship between marital satisfaction and sexual satisfaction with couple mental health. 10(40), 37-46.
- Thorson, J. T. (2019). Guidance for decisions using the Vector Autoregressive Spatio-Temporal (VAST) package in stock, ecosystem, habitat and climate assessments. *Fisheries Research*, 2(10), 143-161.
- Vanhalst, J., Goossens, L., Luyckx, K., Scholte, R. H., & Engels, R. C. (2013). The development of loneliness from mid-to late adolescence: Trajectory classes, personality traits, and psychosocial functioning. *Journal of Adolescence*, 36(6), 1305-1312.
- Yakubova, M. (2020). The importance of thinking in the development of physical abilities of preschool children. *Internship*, (41-2), 62-64.
- Yao, S. N., Cottraux, J., Martin, R., Mollard, E., Guerin, J., Hanauer, M. T., & Ladouceur, R. (1997). Inferiority, guilt and responsibility in OCD, social phobics and controls. *Psychotherapies Cognitive _ e Compartmental*, 3 (2), 210-211.
- Yousefi, R., & Mazaheri, M. A. (2008). Inferiority Feeling in Social Phobia and Obsessive Compulsive Disorder Patients. *Quarterly journal of developmental psychology*, 5(17), 63-8. [in Persian]
- Yuan, S., & Weiser, D. A. (2019). Relationship dissolution following marital infidelity: comparing European Americans and Asian Americans. *Marriage & Family Review*, 55(7), 631-650.
- Zandipor, T., Azadi, S. H., & Nahidpor, F. (2011). A study on the relationship between forgiveness, personality traits, mental health in couples who referred to hygiene centers of Gachsaran. *Quarterly Journal of Women and Society*, 2(6), 1-18. [in Persian]

COPYRIGHTS

© 2022 by the authors. Licensee Family Psychology Association of Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)
